

Obserwatorium Wyborcze

ow.org.pl tel. 883 188 969

Teraz jest
12:10:55

Zaczynamy
6.03 17:00

Marcin Skubiszewski
skubi@skubi.net

Obserwatorium Wyborcze

ow.org.pl tel. 883 188 969

**Teraz jest
12:10:55**

**Koniec
przerwy
6.03 18:40**

Marcin Skubiszewski
skubi@skubi.net

Jak dopilnować uczciwości wyborów

ow.org.pl

tel. 883 188 969

Marcin Skubiszewski
skubi@skubi.net

Co Wam dziś przedstawię

Panorama pracy w obronie demokratycznego charakteru wyborów

- szerokie spojrzenie:
- więcej niż prezentacja, bo aż trzy godziny
- mniej niż szkolenie, bo tylko trzy godziny

Są powtórzenia treści

między tą panoramą a obszerniejszym cyklem szkoleń
Obserwatorium Wyborczego,

środa 18:00 co drugi tydzień (najbliższe 8.03) ow.org.pl/sz

Będzie praktyczne szkolenie z wysyłania raportów

Jak zadawać pytania

Najlepiej: na piśmie, czat przy transmisji video

Alternatywa: 883 188 969

Spis treści

Przykłady oszustw w skrócie

Nasze zadania

- co obserwujemy
- jak obserwujemy, jak działamy
- co możemy zrobić po stwierdzeniu oszustwa (przykłady)

Jakie role możemy pełnić

Jak zostać członkiem komisji wyborczej, obserwatorem, mężem zaufania i na czym polega praca tych osób

Obserwacja mediów i skargi do Unii Europejskiej

Czynności, których nikt nie obserwuje (i to jest błąd)

Możliwa skarga do Strasburga

Obserwacja w dniu głosowania

Kilka przykładów oszustw wyborczych

SKUTECZNA WALKA Z PUTINFLACJĄ

TVP INFO

Oglądaj na: wiadomosci.tvp.pl

19:41

Anna Maria Anders, Suwałki 2016 (wybory uzupełniające do Senatu)

Wykorzystywanie zasobów państwowych: seria spotkań

- Wezwanie do głosowania na niby-debacie historycznej w instytucji państwowej

w sumie 6 min bezpośredniej kampanii wyborczej

– 1:27:13

<https://www.youtube.com/watch?v=php0421qB-8>

- Kluczowe, gdyż AM Anders była całkowicie nieznaną kandydatką, bez związku z Suwałkami
- Sześć takich spotkań udokumentowanych
- Osoby, które protestowały, były ścigane, sędzia, który je uniewinnił, miał postępowanie dyscyplinarne
- Obserwatorium Wyborcze powstało w reakcji na to

Jelenia Góra 2019, karta do głosowania

KARTA DO GŁOSOWANIA

Okręg wyborczy nr 2 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 października 2019 r.

KANDYDACI NA SENATORA

01 KLIMEK Kazimierz Sławomir
zgłoszony przez KW POLSKA LEWICA

LEWICA

02 MRÓZ Krzysztof Stanisław
zgłoszony przez KW PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ

PiS
Prawo i Sprawiedliwość

03 POKÓJ Jerzy Jan
zgłoszony przez KKW KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI

KOALICJA
OBYWATELSKA
PO .N IPL ZIELONI

Nazwa komitetu wyborczego, która odpowiada logo:
Komitet Wyborczy Sojuszu Lewicy Demokratycznej

- Fałszywe logo dodano w drukarni
- Okręgowa Komisja Wyborcza zaaprobowała kartę z dodanym logo
- ok. 27 000 głosów oddanych na fałszywego kandydata SLD
- kandydatowi paktu senackiego zabrakło ok. 1100 głosów do zwycięstwa

Zła weryfikacja podpisów może wpłynąć na wynik wyborów

Ruda Śląska 2022:

- Jolanta Milas zarejestrowana, gdyż miejska komisja wyborcza nieuważnie sprawdzała podpisy
- ... otrzymała **562 głosy**
- ... kandydatowi przeciwnemu dotychczasowym władzom miasta do drugiej tury zabrakło **141 głosów**

Opowieść obserwatorki (druga tura 2020)

Żądano, żebym sobie siedziała w kącie

Członkowie Komisji liczyli karty w grupkach po dwie osoby. W tych grupach podzielono karty według nazwisk Kandydatów. Zrobiło się multum kupek, nie było wiadomo, co i gdzie się dzieje. Przystąpiono do liczenia głosów, także w grupkach. Bałagan nie do ogarnięcia.

Na skutek mojej interwencji przystąpiono do liczenia w sposób niby prawidłowy. Liczyła jedna osoba, jednak w taki sposób, żeby osoby obserwujące przebieg liczenia nie widziały kolejnych kart.

Kiedy wymusiłam, że pomocą prawnika na linii, do ponownego przeliczenia wszystkich głosów w sposób zgodny z procedurami, okazało się, że 126 głosów, oddanych na p. Trzaskowskiego znalazło się w puli p. Dudy.

Opowieść obserwatorki, cd.

Zasłyszana rozmowa: „trudno coś zrobić, wredna baba fotografuje”

Opór p. Przewodniczącej i paru osób z Komisji był wyraźny. Ustąpili dopiero, kiedy prawnik krzycząc przez telefon zagroził policją.

Obecna na sali osoba z KOD siedziała jak mysz pod miotłą i ani mru mru. W ogóle członkowie Komisji, ci stanowiący szare tło, usiłowali wtopić się w ścianą i udawali, że ich nie ma. Kamienne twarze.

Podobne zdarzenia miały miejsce w czasie jedyń z poprzednich wyborów w Gdańsku. Karty do głosowania w czasie liczenia były dzielone i składowane na kilkunastu krzesłach. Byłam zbyt słabo przygotowana, żeby skutecznie interweniować. Z rzucanych porozumiewawczych spojrzeń wioskuję, że dałam się ograć. Wiem, że ktoś wychodził z sali, dziwna kupka kart pojawiła się potem na stole. I te uśmieszki.

Wybory prezydenckie 2022, Święta Katarzyna k. Wrocławia

Siedziba

Przedszkole Publiczne "Układanka", ul. Dąbrowskiego 3, 55-010 Święta Katarzyna

Numer komisji

2

9.	Liczba kart wyjętych z urny	75
9a.	w tym liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym	63

Numer ▲	Nazwisko i imiona ▲	Liczba głosów ▲	Procent głosów ▲
1	DUDA Andrzej Sebastian	75	<div style="width: 100%;">100,00%</div>
2	TRZASKOWSKI Rafał Kazimierz	0	<div style="width: 0%;">0,00%</div>

Wybory prezydenckie 2022, Święta Katarzyna k. Wrocławia

- Siostry zakonne głosowały za pensionariuszki
(niektóre pensjonariuszki chciały głosować na Jarosława Kaczyńskiego)
- Głosowanie głównie korespondencyjne – bez obserwatorów
- Po fakcie ujawnili się świadkowie

Cytowanie źródeł – Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Lista filmów:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Pierwsze: oglądać do pierwszej wrzuty 0:23 ***

<https://www.youtube.com/watch?v=ymY04FK-I7Y&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Drugie: od 0:55

<https://www.youtube.com/watch?v=7igBzj66K1k&index=2&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Trzecie: od 0:22

<https://www.youtube.com/watch?v=j-TPNJmNeZI&index=3&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Cytowanie źródeł – Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Czwarte: od początku

https://www.youtube.com/watch?v=hI1fd9_IQAg&index=4&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp

Piąte: od 0:20

<https://www.youtube.com/watch?v=vAU-p-MnB1U&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=5>

Cytowanie źródeł – Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Szóste: przekładanie przy liczeniu ***

<https://www.youtube.com/watch?v=nvyXvYf4ncE&index=6&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Siódme: złapana kobieta z kartami i policja ~ 2:40

https://www.youtube.com/watch?v=K1-pOob17_g&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=7

Ósme: bałagan 3:14 ***

<https://www.youtube.com/watch?v=vOkfj1ItIJg&list=PLoMekv3Q0RggyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=8>

Obserwacja wyborów i praca w komisjach

- Problemy, które obserwujemy (którym zapobiegamy)
- Jak działamy (obserwacja, zapobieganie problemom) nasze role
- Po stwierdzeniu oszustwa: co robić? czy da się coś zrobić?

Obserwacja wyborów i praca w komisjach

Problemy, które obserwujemy (którym zapobiegamy):

- oszustwa
- zła organizacja
 - pracochętność
 - słabe gwarancje uczciwości wyborów

Jak działamy (obserwacja, zapobieganie problemom): nasze role

- role ustawowe (nie tylko w dniu wyborów)
 - mężowie zaufania
 - obserwatorzy społeczni
 - członkowie komisji

Obserwacja wyborów, cd.

Jak działamy: nasze role, cd.

- inne role (niezdefiniowane ustawowo)
 - Obserwator mediów
 - Koordynator
 - Obserwator losowań składów obwodowych komisji wyborczych
 - Obserwator innych czynności wyborczych
 - Wybory Prezydenta RP 2020: obserwacja działań konsulatów
 - Obserwator kampanii wyborczej
 - Prawnik
 - Redaktor raportów
 - Informatyk
 - Hodowca smoków

Po stwierdzeniu oszustwa...

Co robić? czy da się coś zrobić?

– Działania prawne:

- W Polsce
- Europejski Trybunał Praw Człowieka
- Władze Unii Europejskiej

W tym miejscu nie analizuję możliwych działań; w skrócie

- trudne
- ale nie beznadziejne
- musimy to robić

Po stwierdzeniu oszustwa, cd.

Co robić? czy da się coś zrobić? cd.

- Działania wobec opinii publicznej
 - Ukraina 2004:
 - Wiktor Janukowycz wybrany na prezydenta nieuczciwie
 - ogromne protesty uliczne (tzw. Majdan)
 - wybór unieważniony sądownie
(zwycięstwo nietrwałe – Janukowycz wygrał kolejne wybory po pięciu latach – ale kluczowe dla demokracji na Ukrainie)

Po stwierdzeniu oszustwa, cd.

Co robić? czy da się coś zrobić? cd.

- Działania wobec opinii publicznej
 - Polska 2017:
 - ustawy uzależniające sądy od władzy politycznej
 - ogromne protesty uliczne
 - ogromna seria działań prawnych (Wolne Sądy, Komitet Obrony Sprawiedliwości)
 - częściowe weto prezydenta
 - reakcja władz UE
 - niszczenie sądów opóźnione, osłabione
(to częściowe zwycięstwo było kluczowe dla utrzymania w Polsce częściowej demokracji, np. procesy o zniesławienie są kluczowe)

Po stwierdzeniu oszustwa, cd.

Co robić? czy da się coś zrobić? cd.

- Działania wobec opinii publicznej
 - Polska, media publiczne i prywatne, od 2016:
 - protesty publiczne niezbyt mocne
(na jednym było 1000 uczestników)
 - brak reakcji Unii Europejskiej
 - moim zdaniem w części wynikający z braku dużych protestów
(ta porażka demokracji umożliwia budowę dyktatury)

Po stwierdzeniu oszustwa, cd.

Co robić? czy da się coś zrobić? cd.

- Działania wobec opinii publicznej
 - Jelenia Góra 2019:
 - Żadnej reakcji w trybie natychmiastowym (np. na kilka dni przed wyborami)
 - Protest uliczny po wyborach w Jeleniej Górze 30 osób
 - Protest publiczny po wyborach w Warszawie 6 osób
 - Neosędziowie SN: odmowa unieważnienia wyborów

Po stwierdzeniu oszustwa – podsumowanie

Gdy już dobrze udokumentowaliśmy oszustwo, możemy przegrać lub wygrać sprawę

- To zależy od nas (kolektywnie, w najszerszym sensie)

Nasze role oficjalne (przewidziane ustawowo)

- **Członek obwodowej komisji wyborczej**
 - może zostać przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego

(komisje okręgowe obsadza rząd)

- **Mąż zaufania lub obserwator społeczny w komisji wyborczej:**
 - obwodowej
 - okręgowej
 - państwowej (PKW) – tylko mąż zaufania

Praca męża zaufania lub obserwatora społecznego może obejmować nie tylko dzień głosowania (to ważne)

Nasze role nieoficjalne

- Obserwator mediów
- Koordynator
- Obserwator losowań składów obwodowych komisji wyborczych
- Obserwator innych czynności wyborczych
 - Wybory Prezydenta RP 2020: obserwacja działań konsulatów
- Obserwator kampanii wyborczej
- Prawnik
- Redaktor raportów
- Informatyk
- Hodowca smoków

Członek obwodowej komisji wyborczej

- Takich komisji jest ok. 27 000
 - Projekt nowelizacji kodeksu wyborczego przewiduje zwiększenie tej liczby o ponad 6000 (komisja w każdej wsi od 200 mieszkańców)
- Każda komisja ma od 5 do 13 członków
 - w tym przewodniczący i zastępca wybierani przez komisję
- Można być członkiem komisji tylko
 - w Polsce: w swoim województwie zamieszkania
 - za granicą: w swoim okręgu konsularnym zamieszkania

Praca członka obwodowej komisji wyborczej

Ciężka (lub nie) praca od 6:00 (wg wytycznych PKW) lub 6:45 (wg zdrowego rozsądku) aż do sporządzenia protokołu – 17 do 22 godzin pracy

- ... ale są przerwy
 - cała komisja uczestniczy w liczeniu głosów
 - podczas głosowania wymagana jest obecność
 - 3 członków (przed r. 2018)
 - 2/3 składu zaokrąglane w górę (obecne przepisy)
 - 1/2 składu zaokrąglane w górę (projekt nowelizacji)

Jest wynagrodzenie

- 2019: 500 zł dla przewodniczącego, 400 zł dla zastępcy, 350 zł dla członka

Członek obwodowej komisji wyborczej – jak się zgłosić

Właściwa metoda:

Do ulubionego komitetu wyborczego

- Komitet wyborczy zgłasza ludzi do komisji 30 dni przed wyborami
 - **Zgłaszamy się do komitetu wyborczego odpowiednio wcześniej: sporo wcześniej niż 30 dni przed wyborami**
 - W przypadku wyborów przedterminowych ten termin upływa później (bliżej wyborów) – to jest ustalane w postanowieniu o zarządzeniu wyborów

Członek obwodowej komisji wyborczej – jak się zgłosić

Druga metoda (mniej dobra):

Zgłaszamy się do urzędnika wyborczego (urząd gminy) lub do komisarza wyborczego (pytać w tych urzędach, do kogo lepiej), za granicą do konsula

... ale:

- Osoby zgłoszone w ten sposób są zapchajdziurami (idą tylko tam, gdzie komitety wyborcze zgłosiły za mało osób)
- Komisarz wyborczy sam decyduje, kogo spośród osób zgłoszonych w ten sposób powoła do komisji
- Nie ma oficjalnego terminu
 - Lepiej zgłaszać się wcześniej niż 30 dni przed wyborami
 - Zgłoszenia później niż 21 dni przed wyborami raczej nie mają sensu

Mąż zaufania

- Reprezentuje komitet wyborczy w komisji wyborczej
 - obwodowej
 - okręgowej
 - lub państwowej (PKW)
- Można tę funkcję pełnić bez ograniczeń geograficznych
- W każdej komisji każdy komitet może mieć jednego męża zaufania w każdym czasie (mogą się zmieniać)
(w komisji obwodowej komitet może mieć męża zaufania, jeśli ma tam kandydatów)
- Termin zgłaszania: dzień głosowania 21:00

Mąż zaufania

- Obserwuje wszystkie czynności komisji
 - nie tylko w dniu głosowania
(np. wybór przewodniczącego komisji może w teorii być obserwowany; sprawdzanie podpisów poparcia też)
- Może pracować więcej lub mniej
- Może być akredytowany przy jednej komisji lub przy kilku

Mąż zaufania

- Ma prawo fotografować i nagrywać
 - Czynności komisji obwodowej w dniu głosowania, ale nie w godzinach głosowania (obecny kodeks wyborczy)
 - Ustawa nic nie mówi o prawie do fotografowania innych czynności (obecny kodeks wyborczy)
 - ... ale w tych sprawach mogą być duże zmiany
 - ustawa sejmowa odrzucona przez Senat, teraz z powrotem w Sejmie
 - Unikamy fotografii, które naruszają tajność głosowania
 - To wynika z przepisów karnych i z instrukcji Obserwatorium Wyborczego, to jest niezależne od przepisów kodeksu wyborczego

Mąż zaufania

- Ma prawo składać uwagi do protokołu (o ile jest obecny przy jego spisywaniu)
- Ma prawo uczestniczyć w przewozie dokumentów do komisji wyższego szczebla

Wynagrodzenie:

- Według obecnych przepisów: brak
- Według poselskiego projektu: połowa wynagrodzenia członka komisji, o ile mąż zaufania spędzi w komisji
 - min. 5 godzin podczas głosowania
 - i cały czas liczenia

Krytyka wynagrodzenia:

- zabraknie członków komisji
- mąż zaufania faktycznie uzależniony od komisji

Obserwator społeczny

- Reprezentuje stowarzyszenie rejestrowe lub fundację, która wśród celów statutowych ma:
 - „troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego”
- Ma te same uprawnienia, co mąż zaufania, z następującymi wyjątkami
 - nie może pracować w Państwowej Komisji Wyborczej
 - dieta nie jest przewidziana nawet w projekcie nowelizacji
 - nie może składać uwag do protokołu
 - nie może wieźć dokumentów do komisji wyższego szczebla
(ale może obserwować przywożenie dokumentów do komisji okręgowej, jeśli jest jej obserwatorem)

Jak pracuje Obserwatorium Wyborcze

Jesteśmy otwarci, nie jesteśmy purystami

- Oferujemy szkolenia
 - wszystkim
 - nasze szkolenia są głównie z procedur wyborczych, a nie z bycia obserwatorem
 - część szkoleń (nie dziś) jest z raportowanie – specyfika Obserwatorium Wyborczego
 - za darmo
 - bezwarunkowo

Jak pracuje Obserwatorium Wyborcze

- System raportowania
 - Przyjmujemy raporty od obserwatorów (nie tylko oficjalnie naszych) i mężów zaufania
 - być mężem zaufania i raportować do OW – dobra koncepcja
 - raportować w pewne dni do innej organizacji, a w inne do OW – całkiem możliwe
 - Jesteśmy gotowi przyjmować raporty od członków komisji i innych osób (mniej częste)
 - Jesteśmy gotowi dostarczać dane innym organizacjom (dotychczas tego nie było; wymaga porządnego przygotowania)

Obserwacja telewizji i radia

Zasady demokracji i media publiczne

- Obowiązek bezstronności zdefiniowany ustawowo
 - nie dotyczy mediów prywatnych
- Mamy metodologię, formularz
... i tak trudne w ocenie

Obserwacja mediów jest bardzo ciężką pracą

Najważniejsze wzorce obserwacji mediów publicznych

- Ustawa o radiofonii i telewizji
- Protokół Amsterdamski
- Pojęcie wolnych wyborów zawarte w unijnym akcie z roku 1976 o bezpośrednich wyborach do Parlamentu Europejskiego
- Standardy profesjonalne dziennikarstwa

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (ze zmianami) (podkreślenia moje – Marcin Skubiszewski):

Art. 21.

1. Publiczna radiofonia i telewizja realizuje misję publiczną, oferując, na zasadach określonych w ustawie, całemu społeczeństwu i poszczególnym jego częściom, zróżnicowane programy i inne usługi w zakresie informacji, publicystyki, kultury, rozrywki, edukacji i sportu, cechujące się **pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością oraz innowacyjnością, wysoką jakością i integralnością przekazu.**

[...]

2. Programy i inne usługi publicznej radiofonii i telewizji powinny:

- 1) kierować się odpowiedzialnością za słowo i dbać o dobre imię publicznej radiofonii i telewizji;
- 2) rzetelnie ukazywać całą różnorodność wydarzeń i zjawisk w kraju i za granicą;**
- 3) sprzyjać swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli oraz formowaniu się opinii publicznej;**
- 4) umożliwiać obywatelom i ich organizacjom uczestniczenie w życiu publicznym poprzez prezentowanie zróżnicowanych poglądów i stanowisk oraz wykonywanie prawa do kontroli i krytyki społecznej;**
- 5) służyć rozwojowi kultury, nauki i oświaty, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego dorobku intelektualnego i artystycznego;

- 6) respektować chrześcijański system wartości, za podstawę przyjmując uniwersalne zasady etyki;
- 7) służyć umacnianiu rodziny;
- 7a) służyć kształtowaniu postaw prozdrowotnych;
- 7b) służyć propagowaniu i upowszechnianiu sportu;
- 8) służyć zwalczaniu patologii społecznych;
- 9) (uchylony);
- 10) służyć edukacji medialnej.

Protokół amsterdamski (oficjalnie: protokół nr 29)

To jest pierwotne prawo Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwowej dla mediów publicznych

- opłaty abonamentowe
- miliardy Lichockiej
- zwolnienie z opłat za koncesję
- zwolnienie z opłat za częstotliwości

Dlaczego to jest ważne (potencjalnie):

- Wyegzekwowanie przestrzegania prawa UE **może być** łatwiejsze niż wyegzekwowanie przestrzegania ustawy polskiej

PROTOKÓŁ (NR 29) W SPRAWIE SYSTEMU PUBLICZNEGO NADAWANIA W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH

WYSOKIE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY,

UWAŻAJĄC, że system publicznego nadawania w Państwach Członkowskich jest bezpośrednio związany z potrzebami demokratycznymi, społecznymi i kulturowymi każdego społeczeństwa oraz z koniecznością zachowania pluralizmu w mediach,

PRZYJĘŁY następujące postanowienia interpretacyjne, które są dołączone do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

Postanowienia Traktatów nie naruszają kompetencji Państw Członkowskich w zakresie zapewnienia finansowania publicznego nadawania w zakresie, w jakim takie finansowanie przyznaje się organizacjom nadawczym w celu wypełnienia misji służby publicznej, która została powierzona, określona i zorganizowana przez każde Państwo Członkowskie, oraz **w zakresie, w jakim takie finansowanie nie wpływa na warunki handlowe i konkurencję w Unii w zakresie, w jakim byłoby to sprzeczne ze wspólnym interesem, przy uwzględnieniu konieczności realizacji mandatu tej służby publicznej.**

PROTOCOL (No 29) ON THE SYSTEM OF PUBLIC BROADCASTING IN THE MEMBER STATES

THE HIGH CONTRACTING PARTIES,

CONSIDERING that **the system of public broadcasting in the Member States is directly related to the democratic, social and cultural needs of each society and to the need to preserve media pluralism,**

HAVE AGREED UPON the following interpretive provisions, which shall be annexed to the Treaty on European Union and to the Treaty on the Functioning of the European Union:

The provisions of the Treaties shall be without prejudice to the competence of Member States to provide for the funding of public service broadcasting and in so far as such funding is granted to broadcasting organisations for the fulfilment of the public service remit as conferred, defined and organised by each Member State, **and in so far as such funding does not affect trading conditions and competition in the Union to an extent which would be contrary to the common interest, while the realisation of the remit of that public service shall be taken into account.**

Co obserwujemy

Radio i telewizję

dziś bez prasy i internetu — takie mamy ograniczenia

Głównie media publiczne

- jak najszerszej (media regionalne, nie tylko Wiadomości)

... media prywatne może też będziemy obserwować

- według tych samych kryteriów
(mimo że uwarunkowania prawne są inne)

Ideał:

- ten sam obserwator ogląda audycję mediów publicznych i inną podobną audycję z mediów prywatnych z tego samego dnia
(dużo pracy w przypadku Wiadomości)

Smoki

Obserwacja audycji zwykle wymaga kilkukrotnego obejrzenia

- nie da się oglądać nie korzystając z nagrań

Smoki

- ściągamy audycje z dużego smoka:
<https://bigger.smoki.eu.org>
- jest tam większość tego, czego potrzeba
- konta otwiera Marcin Skubiszewski

Używanie smoków do obserwacji nie jest obowiązkowe, ale jest zalecane

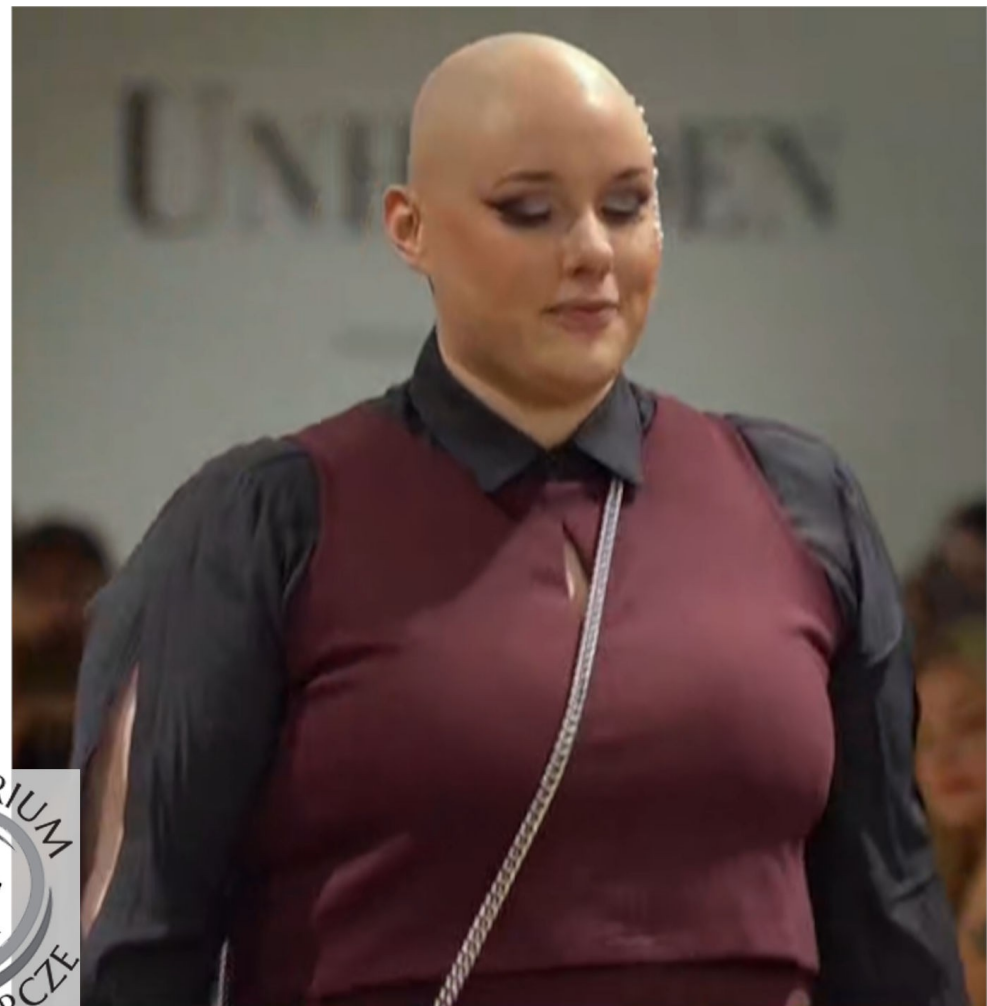
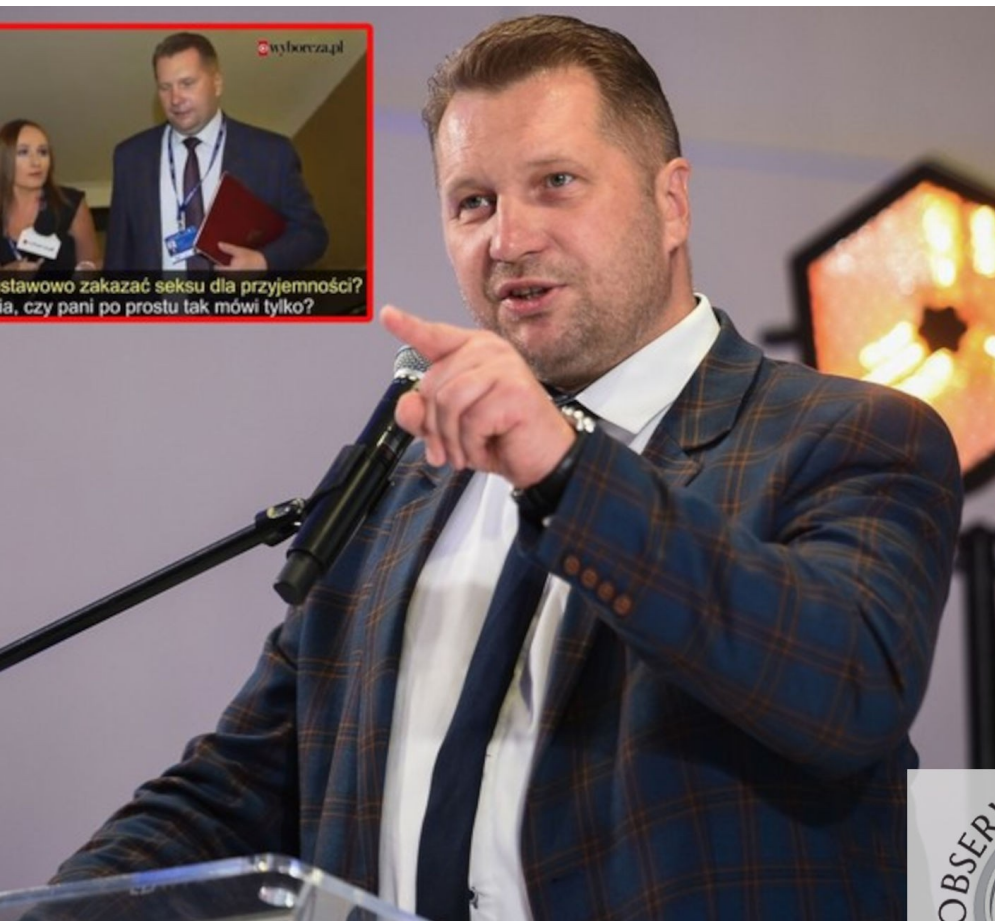
- trzeba uważać na audycje publikowane na stronach nadawców — w drastycznych przypadkach nagrania są zmieniane

Jak obserwujemy: publicystyczno-informacyjnie oraz analitycznie...

Publicystyczno-informacyjnie (projekt w toku):

Przykład:

Dziś w TVP 19:30: Materiał o pogrzebie Benedykta XVI łamie wszelkie zasady dziennikarskie. Zajmuje pierwszych 11 minut „Wiadomości”. Nie jest poprzedzony zapowiedziami innych materiałów (takie zapowiedzi zawsze są na początku – tu pierwszy raz nie ma). Komentarze i oceny Benedykta XVI są wplecione w materiał, część z nich przekazywana w trybie oznajmującym, jako fakty (stała praktyka „Wiadomości”). Np. określenie „genialny umysł” jest podane w jednym zdaniu z podstawowymi faktami o pontyfikacie, takimi jak jego czas trwania. Nie ma cienia krytyki Benedykta XVI, za to wśród pochwał nie odnotowano, że był pierwszym papieżem, który zaczął walczyć z pedofilią duchownych (inne media to odnotowały).

**O NIM MÓWIŁ
NITRAS**

**OBSERWACJA
MEDIÓW
PUBLICZNYCH**

**OBSERWATORIUM
WYBORCZE**

**... A JĄ
POKAZAŁA TVP,
żeby zilustrować**

TVP 1

OBSERWACJA
MEDIÓW
PUBLICZNYCH

PROGRAM OPOZYCJI OKIEM TVP

OBSERWATORIUM
WYBORCZE

Obserwatorium
Wyborcze
Skubiszewski 57

Obserwujemy analitycznie

Jak

- Obserwator odpowiada na szereg pytań w formularzu
 - Casy wypowiedzi
 - Pluralizm: Czy punkt widzenia jakiejś opcji lub fakty korzystne dla niej zostały pominięte częściowo (np. przez mały czas wypowiedzi) lub całkowicie w audycji?
 - Jak dobrze oddano stanowisko(a) polityka
 - ...
 - niekorzystne kadrowanie, niekorzystny dobór obrazów
 - ...
 - i wiele innych pytań

Obserwujemy analitycznie

Jak

- Redaktor raportu wyjaśnia, co wynika z formularzy, i daje wnioski

Bardzo ciężka praca

- Mamy problemy z rekrutacją obserwatorów mediów

Obserwujemy analitycznie

Po co

- Robimy raporty po wyborach, na wzór OBWE
 - ... poczucie bezsensu i rutyny
 - chyba nie jest uzasadnione
 - ... ale występuje
- Można robić raporty przed wyborami
- Czy można te raporty wykorzystać do wyjaśnienia ludziom, jak bardzo są oszukiwani?
- Kto pomoże?

Obserwujemy analitycznie

Po co (2)

- Złożyliśmy do Parlamentu Europejskiego
 - wniosek o stwierdzenie nieważności mandatów polskich eurodeputowanych z PiS
 - petycję o zbadanie sprawy

Obserwujemy analitycznie

Wniosek o stwierdzenie nieważności mandatów

- Nie mógł odnieść sukcesu (przyczyny prawne)
- Mógł zaowocować jakąś uchwałą choćby „wyrażającą zaniepokojenie”
- Projekt takiej uchwały upadł w komisji z powodu analogii z separatystami katalońskimi
- Zostało: Parlament „wzywa do przeprowadzenia przejrzystej oceny przebiegu wyborów europejskich.”
 - PiS głosował przeciwko temu zdaniu

Wnioski

- Nie było wzmożenia polskiej opinii publicznej
- Polscy politycy nic nie zrobili
- Przegraliśmy

Obserwujemy analitycznie

Petycja

- W toku
 - Komisja Europejska nie chce działać w sprawie petycji (prowadzi inne działania w sprawie wolności mediów)
 - my chcemy przestrzegania obecnego prawa, w sprawie precedensowej, czyli nieoczywistej
 - KE takich spraw nie tyka
 - KE chce uchwalenia nowego prawa (bardzo dobra inicjatywa)
 - Komisje Parlamentu jeszcze się nie wypowiedziały
 - Organem właściwym jest KE, ale Parlament jest ważny

Tematy różne (co obserwować; skargi)

Obserwacja losowania składów obwodowych komisji wyborczych

W jakich sytuacjach się to odbywa

- Jeśli jest nadmiar kandydatów do danej komisji proponowanych przez komitety wyborcze

Jak ważna jest obserwacja tych czynności?

- Ważna, gdyż to ma wpływ na pluralizm komisji
- Gdy brak obserwatorów, losujący widzi ten brak i może zrobić, co chce
- ... ale poza losowaniem, są inne problemy:
 - pierwszeństwo w obsadzaniu komisji dla komitetów, które uczestniczyły w poprzednich wyborach w imieniu dokładnie tych samych partii

koalicja nieco inna, niż poprzednio, nie ma pierwszeństwa

=> PiS i Konfederacja mają pierwszeństwo

Obserwacja losowania składów obwodowych komisji wyborczych

Jak ważna jest obserwacja tych czynności? cd.

- ... ale mogą też być techniczne komitety wyborcze, utworzone tylko po to, żeby wprowadzać ludzi do komisji
 - to działa tylko jeśli komitet ma kandydatów w danym okręgu
 - => nie takie łatwe
 - => z powodu tego problemu obserwacja sprawdzania podpisów jest bardzo ważna

Kto losuje

- Według kodeksu wyborczego: komisarz wyborczy
- W praktyce: urzędnik wyborczy
 - czy to jest legalne? do sprawdzenia

Obserwacja losowania składów obwodowych komisji wyborczych

Miejsca i godziny losowań w biuletynie informacji publicznej

Kto dotychczas obserwował

- Obserwatorium Wyborcze w minimalnym zakresie
- Chyba nikt poza nami

Losowanie jest publiczne

- obserwator nie musi mieć żadnych papierów

Obserwacja losowania numerów list

PKW losuje

Obserwacja sprawdzania podpisów

To jest część pracy obserwatora Okręgowej Komisji Wyborczej

Problemy, skutkiem których to jest bardzo ważne

- Okręgowe Komisje Wyborcze są rządowe
- Prawo, na podstawie którego podpisy są sprawdzane, jest wadliwe i często nieprzestrzegane
 - często podpisy sprawdza się wyłącznie przez porównanie z PESEL
 - ... a więc oszust z koneksjami rządowymi może je sfałszować

Kodeks wyborczy, art. 213 § 3. Po sprawdzeniu prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów przyjęte arkusze wykazu podpisów komisja przechowuje w zabezpieczonych pakietach.

[...]

Art. 217 § 1. W razie uzasadnionych wątpliwości co do prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów bądź wiarygodności podpisów okręgowa komisja wyborcza dokonuje w terminie 3 dni sprawdzenia danych bądź wiarygodności podpisów w oparciu o dostępne urzędowo dokumenty, w tym rejestry wyborców i urzędowe rejestry mieszkańców, a w miarę potrzeby również o wyjaśnienia wyborców. O wszczęciu postępowania wyjaśniającego zawiadamia się niezwłocznie osobę zgłaszającą listę.

Obserwacja sprawdzania podpisów

Efekty obserwacji mogą być ograniczone

- ... gdyż komisja okręgowa może pracować zgodnie z prawem, ale źle

Czy sytuacja z Jolantą Milas może się powtórzyć?

- Tak
- Oczywiście kandydatką do takich działań jest Marianna Schreiber (żona ministra, która zamierza budować partię protestu)
- Taka lista kandydatów może wyrwać jednemu z liczących się komitetów wyborczych np. 0,5% głosów (2 posłów)
 - może to się stać legalnie (wtedy obserwacja nic nie da)
 - ... lub nielegalnie

Obserwacja sprawdzania podpisów

Środki odwoławcze

- w przypadku niesłusznego odrzucenia podpisów: do PKW (rządowa), potem do Sądu Najwyższego (neosędziowie)
- w przypadku niesłusznego przyjęcia podpisów: brak środków odwoławczych

Jak w tej sytuacji działa organ urzędniczy

- Działa tak, żeby nie mieć problemów/kontrowersji
- ... czyli systematycznie przyjmuje podpisy
- (stała praktyka, bez związku z sytuacją polityczną, bez związku z niszczeniem demokracji)

Nasza skarga do Strasburga (wybory do Sejmu i Senatu 2019)

Na co się skarżyliśmy

- media publiczne
- neosędziowie
- norma reprezentacji w Warszawie

(głosy oddane za granicą nie są liczone przy wyliczaniu normy reprezentacji)

Na co się nie skarżyliśmy

- Na wybory do Senatu w Jeleniej Górze
(kandydat nie chciał)

Nasza skarga do Strasburga (wybory do Sejmu i Senatu 2019)

Jaki efekt

- Skarga po terminie, odrzucona
- wysłana zgodnie z komunikatem sekretariatu o przedłużeniu terminu z powodu epidemii
- komunikat został zignorowany przez trybunał (komunikat nie jest prawem)

Nasza skarga do Strasburga (wybory do Sejmu i Senatu 2019)

Dlaczego tak zrobiliśmy

- skarga bardzo trudna, skomplikowana
- wybory Prezydenta RP były priorytetem
- w Strasburgu sprawy trwają ok. 5 lat

(w przeddzień wysłania skargi miałem informację, że Trybunał ignoruje komunikat sekretariatu)

W czym skandal

- nikt poza nami tego nie zrobił

W czym szansa

- można to powtórzyć
- (robota w 90% już zrobiona)

Obserwacja głosowania i liczenia głosów

Tajność głosowania

To jest zasada, a nie prawo

- tajność jest również obowiązkiem

uzasadnienie: tylko obowiązkowa tajność chroni przed naciskami i sprzedażą głosów

Tajność głosowania – komisja wenecka

Code of Good Practice in Electoral Matters

Guidelines and Explanatory Report

Venice, 18-19 October 2002

[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev-e)

4. Secret suffrage

- a. For the voter, secrecy of voting is not only a right but also a duty, non-compliance with which must be punishable by disqualification of any ballot paper whose content is disclosed.
- b. Voting must be individual. Family voting and any other form of control by one voter over the vote of another must be prohibited.

Przekład

4. Głosowanie tajne

- a. Dla wyborcy tajność głosowania jest nie tylko prawem, ale także obowiązkiem, niespełnienie którego musi być karane unieważnieniem każdej karty do głosowania, której treść została ujawniona.
- b. Głosowanie musi być indywidualne. Głosowanie rodzinne oraz wszelkie inne formy kontroli wyborcy nad głosem innego wyborcy muszą być zabronione.

Tajność głosowania – Konstytucja

Art. 96. 2. Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 97. 2. Wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

Kodeks wyborczy

Art. 52. § 5. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu wyborczym zapewniającego tajność głosowania.

§ 5a. Tajność głosowania zapewnia się w szczególności przez przygotowanie w lokalu wyborczym odpowiedniej liczby łatwo dostępnych miejsc umożliwiających każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób.

§ 6. Wyborca wrzuca kartę do urny znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.

§ 6a. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad, o których mowa w § 6.

Kodeks wyborczy

Art. 41. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych znaków lub dopisków na karcie do głosowania, w tym w kratce lub poza nią, nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.

Sankcje

- są za wynoszenie kart z lokalu
- są za oglądanie czyjegoś głosu **wbrew jego woli**
- brak za naruszenie tajności głosowania przez wyborcę

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

Art. 71. [Przeliczenie wyjętych kart do głosowania oraz oddanych głosów]

§ 2. Kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w § 1.

– *karta przedarta jest nieważna, ale się nie liczy*

- Karta bez pieczętki komisji obwodowej jest nieważna
- Nie wiem, jak należy traktować inne dokumenty (np. kartę tylko z grubsza przypominającą dokument oficjalny)

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- Głosy są tylko na kartach ważnych
 - głos nieważny:
 - brak krzyżyka
 - krzyżyk wyłącznie przy kandydacie skreślonym
 - pułapka w przypadku listy
 - krzyżyki przy 2 kandydatach, z których jeden jest skreślony → chyba głos ważny (niejasne)
 - krzyżyki przy kilku kandydatach (JOW) lub przy kilku listach
 - dwa krzyżyki przy tej samej liście: głos ważny, na pierwszego z nich w kolejności listy

Art. 439, 440, 486; 450, 459 § 1 o odpowiednim stosowaniu
art. 440

Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej

- Doprecyzowują wszystkie procedury związane
 - z głosowaniem,
 - z liczeniem głosów,
 - z ogłaszaniem wyników.
- Zostaną wydane kilka miesięcy przed wyborami
- ... ale zapewne będą podobne do uchwał z poprzednich wyborów

Uwagi różne

- Jak się zachowywać w niespodziewanych sytuacjach
 - Raczej fotografować i nagrywać (bez naruszenia tajności głosowania)
 - Pytać
 - Jak każą odejść – nie odchodzić
 - Pytać bardziej doświadczone osoby z Obserwatorium Wyborczego
 - Wykazywać stopień bezczelności proporcjonalny do wiedzy i doświadczenia, ale generalnie wysoki
 - **(dotyczy obserwacji całego procesu wyborczego)**

Uwagi różne

- W przypadku błędów (w odróżnieniu od prób oszustwa) komisję krytykujemy dyskretnie, najlepiej pod nieobecność wyborców
- Nie mamy prawa udzielać instrukcji wyborcom
- Ignorowania obowiązku tajności głosowania jest nagminne, problem nie jest rozumiany
- Jednym z zadań Obserwatorium Wyborczego będzie głos w dyskusji na temat „czyja to wina, że wybory były źle zorganizowane”

W lokalu wyborczym nie powinno być tłoku ani bałaganu (1)

Gdy jest tłok, nie sposób

- Zorientować się, czy procedura jest przestrzegana
- Nakłonić wyborców do wchodzenia za kotarę

Kiedy jest tłok, powinien być odźwierny – członek komisji, który ogranicza możliwość wchodzenia do lokalu

Tego nie ma na oficjalnych szkoleniach.

!!! Państwowa Komisja Wyborcza nie zgadza się z powyższym (jej stanowisko nie ma charakteru wytycznych) !!!

W lokalu wyborczym nie powinno być tłoku (2)

Trudność: jeśli tłok jest o godz. 21:00

- **trudność prawna:** ustawa uprawnia do głosowania osoby, które były w lokalu przed 21:00 i nic nie mówi o tych, którzy czekali w kolejce na zewnątrz przed 21:00
- **trudność organizacyjna:** jak odróżnić osoby, które czekały przed lokalem o 21:00, od innych osób?

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

Art. 71. [Przeliczenie wyjętych kart do głosowania oraz oddanych głosów]

§ 2. Kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w § 1.

– *karta przedarta jest nieważna, ale się nie liczy (nawet jako nieważna się nie liczy)*

- Karta bez pieczętka komisji obwodowej jest nieważna
- Karta z innej komisji obwodowej (inna pieczętka) jest nieważna
- Nie wiem, jak należy traktować inne dokumenty wrzucone do urny (np. kartę tylko z grubsza przypominającą dokument oficjalny)

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- Głosy są tylko na kartach ważnych
- głos nieważny (na karcie ważnej):
 - brak krzyżyka
 - krzyżyk wyłącznie przy liście unieważnionej
 - krzyżyki przy kandydatach nieskreślonych z różnych list nie unieważnionych
- dwa krzyżyki przy tej samej liście: **głos ważny**, na pierwszego z nich w kolejności listy

Art. 439, 440, 486; 450, 459 § 1 o odpowiednim stosowaniu
art. 440; wytyczne PKW

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- głos ważny:
 - krzyżyk tylko przy skreślonym kandydacie
 - to jest głos na jego listę
 - 2 krzyżyki, przy skreślonym i nieskreślonym kandydacie (z tej samej listy lub z różnych list)
 - to jest głos na nieskreślonego kandydata
 - dwa krzyżyki przy dwóch nieskreślonych kandydatach z tej samej listy
 - głos ważny, na pierwszego z nich w kolejności listy

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- dodatkowy dopisek lub zamazanie kratki
 - bez znaczenia, o ile nie zawiera dwóch linii przecinających się w kratce lub na jej brzegu
 - jeśli zawiera takie linie, to liczy się jak krzyżyk
 - ... a więc wyborca, który zamazuje kratkę, żeby zmienić swój głos, powinien to zrobić bardzo starannie (nie zakreskować)

Art. 439, 440, 486; 450, 459 § 1 o odpowiednim stosowaniu
art. 440; wytyczne PKW

Pieczętowanie kart

Rano,

**Wszystkie karty (niestety nie zostawiamy zamkniętych paczek)
ale nie musi być wszystko gotowe na 7:00**

- Nie tylko pieczętujemy wszystko, ale dodatkowo wszystkie karty dokładnie sprawdzamy
 - Obserwator nie dotyka kart, ale prosi komisję o dokładne sprawdzenie
 - Uzasadnienia dwa
 - Brak pieczętki narusza prawa wyborcy (karta nieważna) i brzydko wygląda w protokole. **To uzasadnienie podawać.**
 - Karuzela (radziecka metoda kupowania głosów) wiąże się z wrzuceniem fałszywej karty do urny
- Chcemy rozróżnić między karuzelą a niedopatrzaniem komisji

Plomby i protokoły wewnętrzne

Opaski samozaciskowe trzeba wkładać na właściwą stronę

- Prosty test: jeśli po zaciśnięciu da się otworzyć, to była zła strona, powtarzamy z przeciwnej strony

Co plombujemy

- Urnę z wyjątkiem wlotu przed rozpoczęciem głosowania
- Wlot urny zaraz po zakończeniu głosowania (na początku liczenia komisja zajmuje się czym innym niż urną)

Numery plomb (jeśli są numerowane) wpisujemy do protokołu wewnętrznego, potem sprawdzamy

- Protokół wewnętrzny wzmiankowany w wytycznych PKW, nigdzie nie jest dokładnie opisany
- Moja sugestia: powinien mieć pieczęć i podpisy wszystkich obecnych

... zbyt wielka liczba nieobecności wtedy nie da się ukryć

Sprawdzanie tożsamości

- Obowiązkowe
- Dokument, którego ważność się skończyła, jest uznawany
- Odpowiednia aplikacja na telefonie: **mTożsamość** (obrazek wyświetlony na telefonie) wystarczy
 - Istnieje poprawny sposób sprawdzania autentyczności (**mWeryfikator**), ale
 - Mweryfikator wymaga drugiego telefonu, z tym samym systemem, co telefon osoby sprawdzanej (**Android** lub **iPhone**)
 - W tej sytuacji: wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej każą sprawdzać na oko (czy wygląda, jak powinno)
 - czyli słabe bezpieczeństwo, nie wiadomo, dlaczego

Dwie zasady liczenia głosów, o których komisja może zapomnieć

Liczenie podpisów w spisie wyborców i niewykorzystanych kart

- Komisja powinna te dwie rzeczy policzyć tuż po zakończeniu głosowania, a nie opierać się na notatkach, które członkowie robili podczas głosowania.

Wspólne liczenie podpisów i głosów przez komisję

- Nie wolno dzielić komisji na zespoły
- Dotyczy to także liczenia podpisów i niewykorzystanych kart

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (1)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów)

- 1) Jedzenie i napoje
- 2) Telefon z dodatkowymi bateriami i zasilaczem
- 3) Dokument tożsamości
- 4) Aparat fotograficzny, kamera video
 - może być w telefonie
- 5) Latarka, którą w dowolnym momencie możemy zaświecić w ciągu 2 sekund
 - może ewentualnie być w telefonie, ale to wymaga przetestowania

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (2)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów) (cd)

6) Rozdziały 6-9 (art. 38-81) kodeksu wyborczego, cały kodeks tu:

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110210112/U/D20110112Lj.pdf>

7) Wytyczne PKW

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (3)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów) (cd)

8) Podręczniki Obserwatorium Wyborczego (jeszcze ich nie ma, ale będą na czas) i/lub materiały innych podobnych organizacji (np. Fundacji Odpowiedzialna Polityka)

9) Numer telefonu Obserwatorium Wyborczego **883 188 969**

- Głównie do pytań o procedury

10) Papier do pisania, ewentualnie długopis lub ołówek

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (4)

Dla członków komisji dodatkowo

- 1) Nożyczki
- 2) Taśma klejąca

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (5)

Dla obserwatorów i mężów zaufania dodatkowo

- 1) Zaświadczenie
- 2) Ewentualnie: kopia pełnomocnictwa dla osoby, która wystawiła zaświadczenie (dotyczy tylko mężów zaufania)
- 3) Identyfikator (na wypadek, gdyby komisja wyborcza nie miała własnych)

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (6)

**Dla osób wysyłających raporty do Obserwatorium
Wyborczego dodatkowo**

1) Login i hasło do KoBo Tolboxa, czyli do f2.ow.org.pl

2) **Telefon, tablet lub komputer, na którym**

- Ściągnęliśmy multif formularz
 - albo w Enketo formularz (tu będzie URL)
 - Albo formularz „tu będzie tytuł” w KoBo Collect
- Formularz zaktualizowany w sobotę, wysłany próbnie formularz co najmniej raz po aktualizacji, ale przed godziną 5:30, 13.10

Po próbnej wysyłce proszę sprawdzić, czy rzeczywiście się wysłał

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (7)

**Dla osób wysyłających raporty do Obserwatorium
Wyborczego dodatkowo**

1) Numer telefonu koordynatora

Proszę nie dzwonić do koordynatorów w sprawach informatycznych

2) Numer telefonu wsparcia technicznego (np. jeśli formularz nie chce się wysłać) [zmieniony we wrześniu 2019]
736 972 120

3) Numer główny Obserwatorium wyborczego: pytania prawne; w innych sprawach jako wsparcie drugiego poziomu (jeśli wsparcie pierwszego poziomu nie wystarczy): **883 188 969**

Składanie raportów do Obserwatorium Wyborczego (technika): KoBo Toolbox

Dotyczy wszelkiego rodzaju formularzy, np.

- obserwacja mediów,
- obserwacja w dniu głosowania,
- sprawy organizacyjne

Jak KoBo Toolbox zbiera dane (1)

KoBo Toolbox zawiera dwie aplikacje do wypełniania formularzy. W tym szkoleniu omówione są obie aplikacje, ale każdy użytkownik wybiera jedną z nich i tylko tej jednej się uczy.

- **KoBo Collect:** aplikacja na Androida
 - trzeba zainstalować KoBo Collect
 - *Notatka historyczna: Trzeba **nie instalować** ODK Collect*
 - *instalacja ODK Collect przeszkadza funkcjonowaniu KoBo Collect*
- **Enketo:** aplikacja działająca na różnych (praktycznie wszystkich) przeglądarkach internetowych
 - nie trzeba nic zainstalować (magiczne, Javascript)

Jak KoBo Toolbox zbiera dane (2)

Przy zbieraniu danych łączność jest minimalna, jest tylko

- W momencie pobrania formularzy z serwera na komputer obserwatora
- W momencie wysyłania formularzy z powrotem do serwera

W międzyczasie żadna łączność nie jest potrzebna

Można wypełnić 5 albo więcej formularzy nie mając internetu, a na koniec pojechać do miejsca, gdzie internet jest, i wszystko wysłać

Otwieranie konta w f2.ow.org.pl

Kompletny podręcznik:

Uczciwe wybory

<https://bigger.smoki.eu.org/ow/podrecznik20230305.pdf>

Jak używać Enketo (1)

URI formularzy są publikowane przez Obserwatorium Wyborcze:

- Test kaczy i ludowy <https://enketo.f2.ow.org.pl/x/WcbYsNrN>
- Czy moje nazwisko powinno być cytowane w raportach?
<https://enketo.f2.ow.org.pl/x/rDeXNTus>
- Media 2023 <https://enketo.f2.ow.org.pl/x/kjw1ynti>

Przed dniem wyborów:

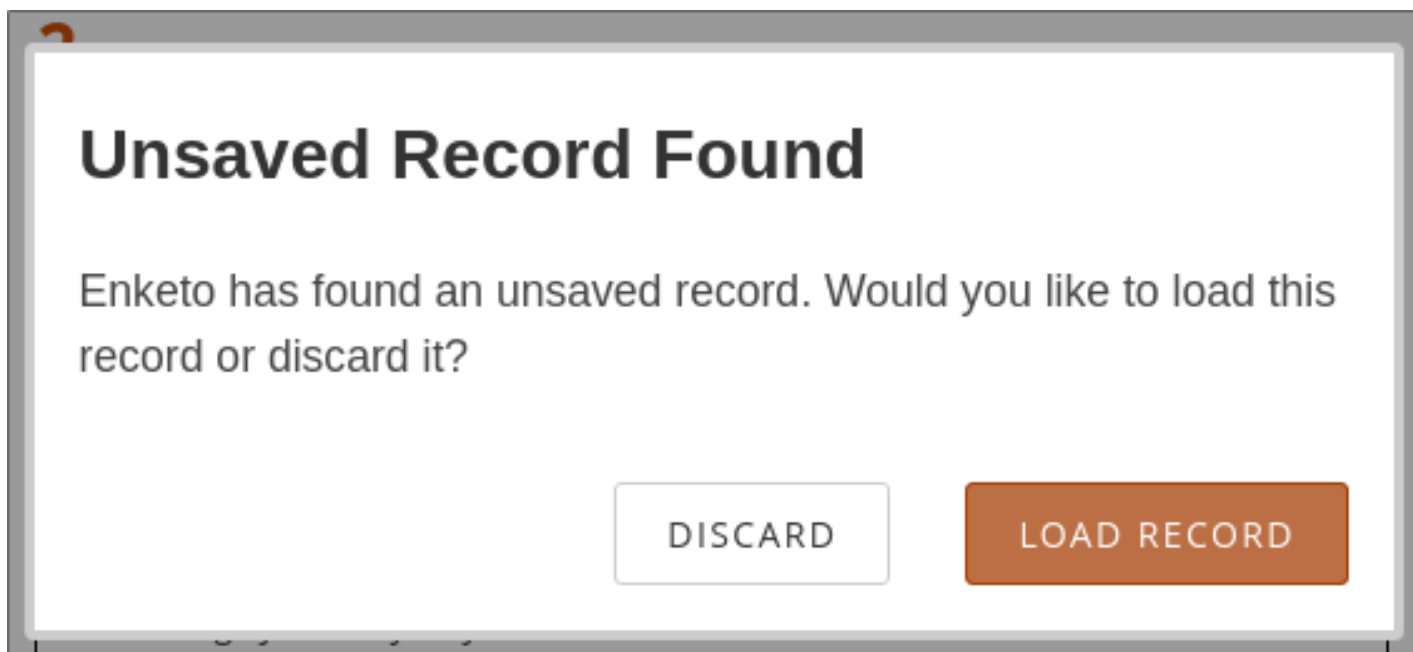
- URI formularza (formularzy) mamy zapisane w zakładkach
- **Formularze (najnowsza wersja) już były wczytane na nasz komputer/telefon/tablet**

Jak używać Enketo (2)

- Wchodzimy do Enketo
 - łączność potrzebna przy pierwszym wczytywaniu formularza
 - ale nie w przypadku powrotu do formularza poprzednio wczytanego
- ... dlatego musimy **wczytać (odwiedzić raz) formularz potrzebny do obserwacji w domu, przy dobrym internecie, przed wyruszeniem w teren.**

Kontynuować częściowo wypełniony formularz

- Gdy otwieramy formularz, Enketo może pytać, czy chcemy kontynuować poprzednio rozpoczętą niekompletną odpowiedź
(Znaleziono niezapisany rekord)
- odpowiedź ODRZUĆ – DISCARD bezpowrotnie zniszczy niekompletną odpowiedź – trzeba uważać

Jak używać Enketo (3)

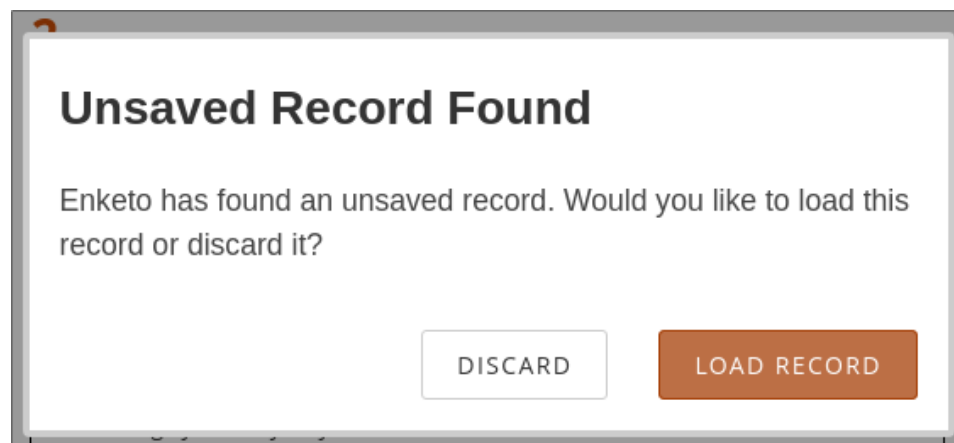
- Następnie wypełniamy (łączność niepotrzebna)
- ... kończymy (**SUBMIT**) (łączność niepotrzebna)
- ... i wysyłamy (menu z lewej) (lepiej)
- ... lub czekamy, aż samo się wyśle (gorzej)

Uwaga: Enketo nie działa w trybie anonimowym przeglądarki

Uwaga: Enketo nie działa, jeśli w przeglądarce wyłączyliśmy zapamiętywanie historii

Jak zaktualizować formularz w Enketo

- Kilkakrotnie (np. trzykrotnie) odświeżyć stronę, na której jest formularz
- Jeśli URL się zmieni, to przywracamy go z zakładek (ewentualnie przyciskiem przeglądarki „do tyłu”)
- Jeśli przy odświeżaniu pojawi się poniższy obrazek, to trzeba odpowiedzieć **ODRZUĆ – DISCARD** (nie kontynuujemy na nowym formularzu odpowiedzi, którą zaczęliśmy tworzyć na starym)

ZNOWU OGLĄDAŁEŚ PORNOSY W'INTERNECIE?

NIE OGLĄDAŁEM!

Piknik na skraju głupoty

OGLĄDAŁ!

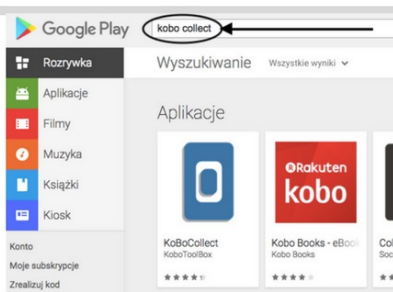
Instalacja i konfiguracja KoBo Collect

INSTALACJA APLIKACJI KOBO COLLECT W SYSTEMIE ANDROID

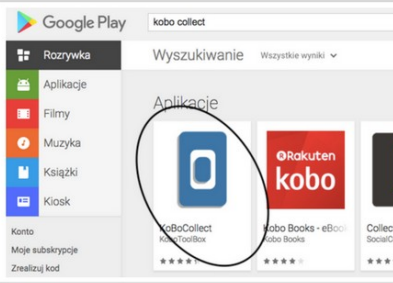
1. Otwórz sekcję Aplikacje na swoim urządzeniu. Kliknij ikonę aplikacji Sklep Play Google Play.

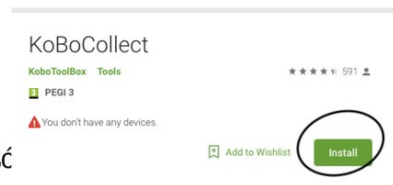
2. Wyszukuj aplikację KoBo Collect.

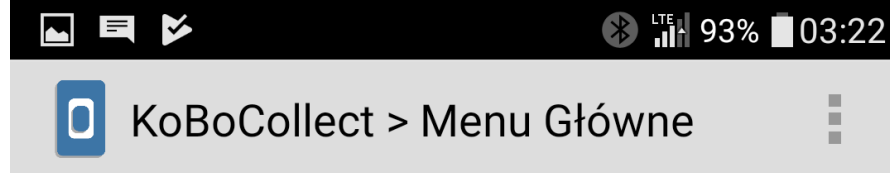
3. Kliknij ikonę aplikacji KoBo Collect. Aplikacja się otworzy.

4. Kliknij Zainstaluj. Postępuj zgodnie z instrukcjami wyświetlonymi na ekranie, by zrealizować instalowanie.

Uwaga: aplikacja KoBo Collect jest przeznaczona do działania na obsługiwanych urządzeniach z Androidem. Nie można ich używać na smartfonach z systemem Windows lub OS X.

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz

Wyślij Zakończony Formularz

Pokaż Wysłany Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Wypełnij Pusty Formularz

Projects

f2.ow.org.pl
skuba / f2.ow.org.pl

Settings

Add project 0 Aplikacji

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Menu Gł

O Aplikacji

Ustawienia Ogólne

Ustawienia Administratora

KoBoC

Part

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (5)

Wyślij Zakończony Formularz

Pokaż Wysłany Formularz (13)

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Ustawienia Ogólne

- Server
- User interface
- Form management
- User and device identity

Ustawienia Serwera

Type
KoBoToolbox

Ustawienia KoBoToolbox

URL
<https://f2.ow.org.pl/skuba>

Identyfikator użytkownika
skubi5

Hasło

Ustawienia Serwera

Serwer URL

<https://cat.f2.ow.org.pl/skuba>

Anuluj

OK

Identyfikator użytkownika

skuba

Wszyscy używamy tego samego URL

<https://cat.f2.ow.org.pl/skuba>

URL musi się zaczynać od https://

Ustawienia Serwera

Nazwa użytkownika
KoBoToolbox

tu każdy wpisuje swój login

ANULUJ OK

Identyfikator użytkownika

Ustawienia Serwera

Hasło KoBoToolbox

.....

ANULUJ OK

Identyfikator użytkownika

Form management

Form submission

Auto send

Wifi or cellular

Skasuj po wysłaniu

Usuń zakończone formularze i pliki medialne po wysłaniu na serwer.

Form filling

Domyślnie zaznacz jako zakończor

Domyślnie zaznacz formularz jako zakończony

Constraint processing

Sprawdź poprawność po przeciągnięciu do przodu

High res video

Wszystkie rubryki na tym obrazku są ważne

Następnie

- Kasujemy stare **czyste** formularze
 - bardzo ważne
 - tuż przed prawdziwą pracą
 - prawdziwa praca, to obserwacja głosowania
 - prawdziwa praca, to obserwacja kampanii
(w odróżnieniu od szkoleń, ćwiczeń, prób)

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Zapisane Formularze **Czyste Formularze**

Skanowanie zakończone.

Głosowanie i liczenie 3
Wysłany Wt., maj 15, 2018 o 04:52

Głosowanie i liczenie 3
Wysłany Wt., maj 15, 2018 o 05:37

Głosowanie i liczenie 3
Zapisany Czw., mar 22, 2018 o 00:09

Głosowanie i liczenie 3
Zapisany Czw., mar 29, 2018 o 06:33

Głosowanie i liczenie 3
Zapisany Sob., kwi 21, 2018 o 17:37

Głosowanie i liczenie 3
Zapisany Pt., cze 08, 2018 o 22:59

Zaznacz Wszystkie

Skasuj Wybrane

Zapisane Formularze **Czyste Formularze**

Zakończone skanowanie. Wszystkie formularze są załadowane.

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8
Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i Liczenie 4
Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i liczenie 3
Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

komplikowany formularz
Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

losowanie-terytorialna
Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Media audiowizualne (polityczne)

Zaznacz Wszystkie

Skasuj Wybrane

Zapisane Formularze **Czyste Formularze**

Zakończone skanowanie. Wszystkie formularze są załadowane.

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i Liczenie 4

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i liczenie 3

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

komplikowany formularz

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

losowanie-terytorialna

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Media audiowizualne

(nolityczne)

Odnznacz Wszystkie

Skasuj Wybrane

Zapisane formularze, to owoc naszej ciężkiej pracy. Uważamy, żeby nie skasować

Zapisane formularze można kasować

- Po szkoleniach, próbach
- Gdy brak miejsca w telefonie
- Uwaga, by nie skasować czegoś ważnego

Czyste formularze koniecznie skasować na początku prawdziwej (produkcyjnej) pracy

Skasuj Zapisany F...

sane Formularze **Czyste Formularze**

Zakończone skanowanie. Wszystkie formularze są załadowane.

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

G

Do

G

Do

komplikowany formularz

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

losowanie-terytorialna

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Media audiowizualne (polityczne)

Odznacz Wszystkie Skasuj Wybrane

Skasuj Wybrane

Czy usunąć 11 formularz(y)?

[Nie Kasuj](#) [Skasuj Formularze](#)

Skasuj Zapisany F...

sane Formularze **Czyste Formularze**

Zakończone skanowanie. Wszystkie formularze są załadowane.

Brak informacji do wyświetlenia.

Na początku pracy produkcyjnej (np. w sobotę przed głosowaniem), po skasowaniu wszystkich czystych formularzy, pobieramy czyste formularze

- Zazwyczaj jest ich mało (przykład poniżej niereprezentatywny)
- Zazwyczaj pobieramy wszystko za jednym razem

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8

ID: aHahtUoutSWLzucq2eYibH

Głosowanie i Liczenie 4

ID: azKdwmXRpDg8FNyHRzRnVB

Głosowanie i liczenie 3

ID: aR5qdVGkR4DGXKcfe8QXVq

komplikowany formularz

ID: aeNEW7x5Lzp5ydpthnaB7q

losowanie-terytorialna

ID: as5QnjyQFyZommkN397NB5

Media audiowizualne (polityczne)

ID: aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

Media audiowizualne wyborcze

Zaznacz Wszystkie

Odśwież

Pobierz Wybrane

Media audiowizualne (polityczne)

ID: aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

Media audiowizualne wyborcze

ID: aeTt86gL3iAM5UFtvAUWjS

media-audiowizualne-polityczne-

aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

ID: aH4mNLvEHAdHDxrDpYkG2V

minimal

ID: ab4bJHKybFQycHfQDszzNY

minitest

ID: a4ysmuspgKLksDya4nzA7q

simple

ID: ae626bQaCtHynCFF2pJ55y

Zaznacz Wszystkie

Odśwież

Pobierz Wybrane

 Pobierz Wynik

minimal (ID:
ab4bJHKybFQycHfQDszzNY) -
Sukces

Glosowanie i Liczenie 4 (ID:
azKdwmXRpDg8FNyHRzRnVB) -
Sukces

losowanie-terytorialna (ID:
as5QnjyQFyZommkN397NB5) -
Sukces

Media audiowizualne wyborcze
(ID: aeTt86gL3iAM5UFtvAUWjS) -
Sukces

minitest (ID:
a4ysmuspgKLksDya4nzA7q) -
Sukces

OK

 KoBoCollect > Menu Główne

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

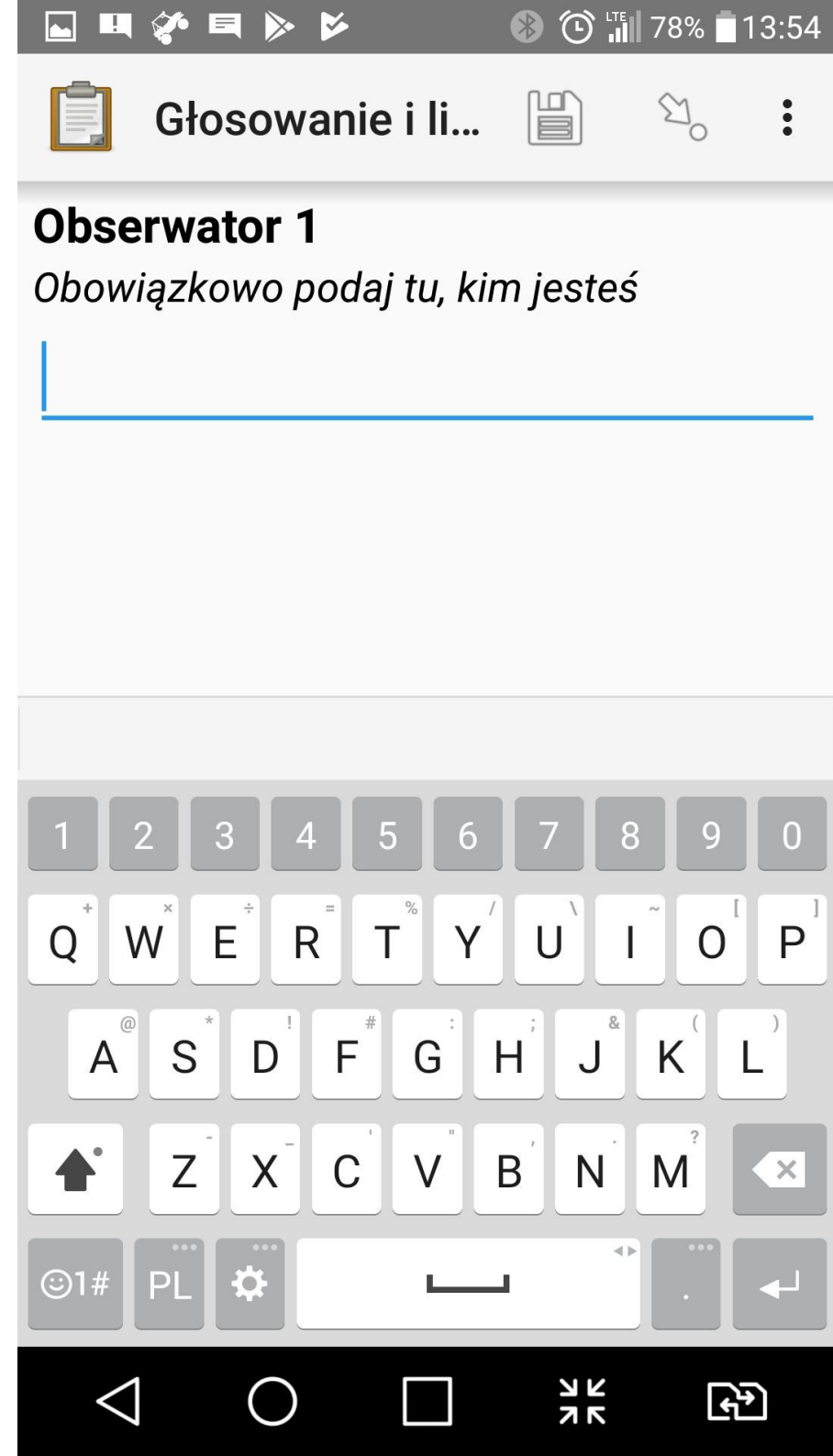
Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Strzałka z kółkiem pozwala przejść do „spisu treści” (listy pytań) formularza.

Ważne, gdy formularz jest długi, a wypełniamy tylko niektóre pytania

- np. członek komisji
- np. korekta formularza po wypełnieniu, a przed wysłaniem

Głosowanie i liczenie

Obserwator 1

Obserwator 2

Ten formularz zawiera

Województwo

Powiat

Gmina

Obwód głosowania nr

Czy jest coś bulwersującego lub wymagającego pilnej reakcji

Obserwator 1 działa jako

początek obserwacji

Idź Do
Góry

Idź Do
Początku

Idź Na
Koniec

KoBoCollect > Wyślij Zakończo

Głosowanie i liczenie

Zakończony Śr., lut 28, 2018 o 13:56

Przełącz Wszystkie

Wyślij Wybrane

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Sprawdzaj, czy

- ukończyłeś formularz
- wysłałeś formularz

Z nieznanych mi przyczyn, ja muszę wysyłać formularze, chociaż zaznaczyłem „**wyślij automatycznej przez sieć**”

Obserwatorium Wyborcze: Co czytać, gdzie się zapisać

- ow.org.pl
- Facebook, grupa **Obserwatorium Wyborcze**
- Facebook, fanpage **Obserwatorium Wyborcze**
- Formularze Obserwatorium Wyborczego (tam znajdziecie wiele szczegółów, których nie ma w tej prezentacji)
- Podręczniki Obserwatorium Wyborczego

Notatki techniczne

waydroid prop set persist.waydroid.width 0-9999 (int)

waydroid prop set persist.waydroid.height 0-9999 (int)